

Broedvogelkartering van bosreservaat Petrea in 1988

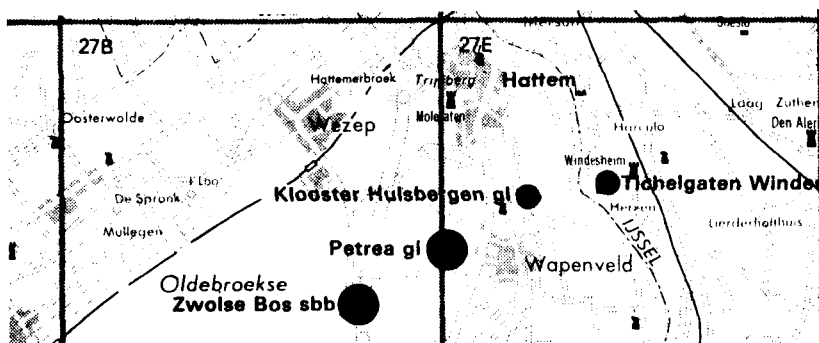
Op verzoek van de Stichting Het Geldersch Landschap, eigenaresse van het landgoed Petrea ten westen van Wapenveld is in 1988 een broedvogelkartering uitgevoerd in het bosreservaat.

Het bosreservaat ligt ten zuidoosten van boerderij Petrea en heeft een oppervlakte van ruim 38 ha. Aangezien het Geldersch Landschap zelf veel natuurwetenschappelijke gegevens verzameld, beperkt dit korte verslag zich tot de gegevens van de broedvogelkartering.

In overleg met P. Schermerhorn van het Geldersch Landschap zijn 11 karteringen uitgevoerd. Naast deze intensieve methode zijn ook nog gegevens verzameld tijdens incidentele bezoeken op het landgoed ten behoeve van het Bijzondere Soorten Project.

Ligging

Petrea ligt ten westen van Wapenveld in de gem. Heerde. Voor de Vogelwacht Noord-Veluwe dus aan de oostgrens van ons gebied. Het strekt zich over een lengte van bijna 4 km. uit van de oude dorpenweg Apeldoorn-Hatterem in het oosten, tot aan de nieuwe Rijksweg 50 Apeldoorn-Zwolle in het westen. De noordgrens loopt langs de Molenweg; in het zuiden grenst het landgoed aan het Zwolse bos, eigendom van Staatsbosbeheer.

Geschiedenis

Het landgoed behoort zoals vele voormalige heidevelden tot de zogenaamde rekenkamergronden. In de 19e eeuw kwam het landgoed in particuliere handen en halverwege die eeuw is het bezit van Prof. Chr. H.D. Buys Ballot. Deze ontgon een klein stuk en stichtte daar boerderij Petrea. Volgens de overlevering zou deze naam ontleend zijn aan pogingen van de professor om uit leem, die hij op het landgoed aantroef, stenen te bakken, wat bij gebrek aan water bij pogingen gebleven is. Het Griekse woord voor steen is petra of petros. Nadat Buys Ballot in 1890 was overleden, werd Petrea in 1903 aangekocht door Dr. J.E. v.d. Meulen, chirurg en lector in Utrecht. De nieuwe eigenaar heeft vrijwel het gehele bezit ten oosten van de weg Apeldoorn-Hattem, dat toen nog grotendeels heide was, laten bebossen. Zijn zoon, Mr. J.E. van der Meulen, oud vice-president van de Hoge Raad der Nederlanden, overleden op 28 maart 1968, legateerde het toen 307 ha. grote landgoed Petrea aan "Het Geldersch Landschap". Het is het grootste legaat, dat de stichting ooit heeft mogen verwerven.

Beschrijving

Het terrein is geaccidenteerd. De hoogste heuvels liggen in het oostelijk gedeelte. Doordat een grote oppervlakte voormalig bos hier omgevormd is in heide heeft men van het hoogste punt af een fraai uitzicht in oostelijke richting over het IJsseldal, waar de toren van Wijhe zich aan de horizon aftekent. Petrea ligt op de stuwwal Arnhem-Hattem. De ondergrond bestaat uit grofkorrelige kiezelhoudende zandgronden van verschillende kwaliteit. Op sommige plaatsen komt keileem aan de oppervlakte. Het bos, dat ruim 80% van het landgoed beslaat en het typische beeld van het Veluwe boslandschap vertoont, bestaat voornamelijk uit grove den. Maar er komen ook goed groeiende jonge opstanden van douglasspar en japanse lariks voor. Loofhout is in geringe mate aanwezig en wel in de vorm van lanen, singels en enige opstanden van eiken, berken en beuken, o.a. bij de villa. Tijdens de beruchte stormen van 1972 en 1973 zijn op Petrea opstanden over grote oppervlakten omgewaaid of ernstig beschadigd. Een gedeelte van deze boscomplexen is in de jaren daarna niet opnieuw ingeplant doch omgevormd tot heideterreinen. Door deze open gedeelten heeft het landschap aanzienlijk aan afwisseling en aantrekkelijkheid gewonnen. Op een ander deel van de toen ontstane stormvlaktes heeft zich door spontane vestiging van berk en grove den een weliswaar nog jong, maar geheel natuurlijk bos ontwikkeld. De natuurlijke ontwikkelingen zullen hier ook in de toekomst vervolgd worden, waarbij menselijk ingrijpen zal worden beperkt.
(gegevens uit: Handboek 1985: Stichting Het Geldersch Landschap).

Bezoekdata karteringen:

P. Schermerhorn
15 februari
23 maart

A.M. Hottinga
27 februari - 16 april
5 maart - 1 mei
11 maart - 12 mei

26 maart - 26 mei
2 april
(+ aanvullend incidenteel)

Methode kartering en uitwerking gegevens

Gedurende de kartering zijn vanaf zonsopgang tot enkele uren daarna op veldkaartjes alle territoriumhoudende vogels ingetekend. Om aanvullende gegevens te verkrijgen zijn voor enkele soorten extra excursies ingelast (o.a. voor Kruisbek en Draaihals). Tevens is een nachtelijke excursie gehouden voor de eventuele aanwezigheid van uilen.

Na de kartering zijn veldkaartjes genummerd en is per soort een kaartje vervaardigd. Met behulp van transparantkaartjes is de territoriumafbakening bepaald. Het is de enige (handmatige) methode om de juiste aantallen territoriumhoudende vogelsoorten te bepalen. Na de vervaardiging van de territoriumkaartjes is de totaallijst samengesteld en vervolgens weer gesplitst op basis van de begroeiingstypekaart (opstandsniveau). De splitsing van de gegevens is verricht voor de beheerder van Petrea, zodat de ornithologische gegevens gebruikt kunnen worden voor het beheer van het bosreservaat.

Criteria

Voor de bepaling van de criteria die een aanwijzing vormen voor een territorium of een broedgeval is gebruik gemaakt van de "Handleiding Bijzondere Soorten Project" van S.O.V.O.N. De datumgrenzen die de handleiding als criteria stelt, zijn het enige uitgangspunt geweest voor de bepaling van het aantal territoria. Standaardisering is noodzakelijk voor de berekening van territoria zodat een herhaling van de kartering mogelijk blijft op basis van dezelfde criteria.

Adrie Hottinga.

Resultaten kartering 1988

	<u>Bosreservaat</u>	<u>Petrea</u>	<u>Omgeving</u>
<u>Zeldzame soorten:</u>			
(Draaihals)	(1)	-	-
Raaf	-	-	1
<u>Schaarse soorten:</u>			
Appelvink	1	1	-
Boomklever	-	2	-
Bosuil	-	1	-
Buizerd	1	2	-
Fluiter	2	-	-
Geelgors	4	3	-
Glanskop	1	1	-
Groene specht	-	1	1
Havik	-	1	2
Kruisbek	3	3	-
Sperwer	-	1	-
(Vuurgoudhaantje)	-	(1)	-
Zwarte specht	-	2	-

() = te weinig waarnemingen voor een zeker territorium

	<u>Bosreservaat</u>	<u>Petrea</u>	<u>Omgeving</u>
<u>Algemene soorten:</u>			
? Boerenzwaluw	-	?	-
Bonte vliegenvanger	1	1	-
Boomkruiper	5	3	-
Boompieper	5	3	-
Ekster	1	2	-
Fitis	35	3	-
Gekraagde roodstaart	5	2	-
Goudhaantje	5	2	-
Goudvink	2	1	-
Grasmus	-	-	2
Grauwe vliegenvanger	1	-	-
Groenling	1	-	1
Grote bonte specht	5	2	-
Grote lijster	2	↔	-
Heggenus	2	-	-
Holenduif	1	-	-
Houtduif	2	-	-
Kneu	-	1	-
Koolmees	17	-	-
Kuifmees	10	-	-
Matkopmees	9	-	-
Merel	22	2	-
Pimpelmees	8	1	-
Roodborst	25	-	-
Spreeuw	-	1	-
Staartmees	6	1	-
Tijftjaf	8	-	-
Tortelduif	3	-	-
Tuinfluitier	3	2	-
Vink	18	-	-
Vlaamse gaai	7	-	-
Wilde eend	-	-	1
Winterkoning	9	1	-
Witte kwikstaart	-	1	-
Zanglijster	4	1	-
Zwarte kraai	1	1	-
Zwarte mees	19	4	-
Zwarte roodstaart	-	1	-
Zwartkop tuinfluitier	-	2	-

Bosreservaat:

Zeldzame soorten: (1) Schaarse soorten: 6 Algemene soorten: 31

Overige waarnemingen:

<i>Sijs</i>	veel waarnemingen met maximale aantallen tot 150 ex. fouragerend in berkenopslag
<i>Koperwiek</i>	doortrek
<i>Keep</i>	doortrek
<i>Veldleeuwerik</i>	doortrek
<i>Raaf</i>	diverse waarnemingen
<i>Grote barmsijs</i>	3 ex. fouragerend op 2 april
<i>Beflijster</i>	enkele ex. op 16 april
<i>Kramsvogel</i>	doortrek
<i>Bergeend</i>	1 pr. op 26 maart vermoedelijk broedend op Petrea